

Dora d'Istria sau prințesa Elena Ghica

Elena Ghica (Dora d'Istria)
(1828 – 1888)

Scritorul italian A. Gubernatis se întreba de ce Elena Ghica a ales pseudonimul Dora d'Istria: „Să-i fi fost teamă poate ca, nu cumva, omagiile admiratorilor să se adreseze mai mult condiției sale de prințesă și familiei ei strălucite, decât operei sale?” (3, p. 35). Pseudonimul a devenit celebru nu datorită sonorității sale, ci talentului real al Elenei Ghica.

Elena Ghica era fiica banului Mihalache Ghica și nepoata domnitorilor Grigore Dimitrie Ghica și Alexandru Ghica. Înclinația spre cultură a moștenit-o Elena Ghica de la părinții săi. Banul Mihalache Ghica, preocupat de probleme de istorie și arheologie, își transformase palatul într-un adevărat muzeu. Mama, Catinca Ghica, este prima româncă traducătoare a unei cărți din limba franceză, dedicată educației copiilor.

Nevoită, la numai 14 ani, să plece în exil, împreună cu familia, Elena Ghica și-a continuat studiile în străinătate, formându-și o solidă cultură umanistă.

De mică a manifestat înclinații spre muzică și pictură, remarcându-se prin câteva creații, unele chiar premiate. Dar, domeniul care a consacrat-o, dând strălucire pseudonimului Dorei d'Istria, a fost scrisul.

Traducătorul operelor Dorei d'Istria în italiană, B. Cecchetti, a întocmit o bibliografie cuprinzătoare a scrierilor acesteia. El le sistematizează în nouă secțiuni: 1. istoria literară (poezia populară a Peninsulei Balcanice, portrete literare), 2. probleme religioase, 3. probleme sociale (problema feministă), 4. economie politică și agricultură, 5. probleme artistice, 6. politica, 7. istoria, 8. poeziile, 9. viața orientală (serbările românești, schițe albaneze, scene din viața sârbească) (2, p. 162, 164).

Deoarece a scris mult și în diferite domenii, unii comentatori ai operei Dorei d'Istria consideră că ea a dat

Date biografice

- 1828 – se naște Elena Ghica
- 1842 – pleacă în exil împreună cu familia
- 1848 – la Postdam, la Curtea lui Friederich Wilhelm IV, l-a cunoscut pe Alexandru von Humboldt. Acesta a rugat-o să-i traducă o inscripție elină
- 1849 – Elena Ghica vine în țară. Se căsătorește cu prințul rus, Kolțov Masalski, aflat în Moldova ca ofițer de husari
- 1855 – părăsește Rusia. Călătorește în Europa. Se stabilește în Elveția
- 1860 – trece în Italia. Locuiește la Torino și Genova
- 1872 – se stabilește la Florența, într-o vilă denumită, mai târziu, Villa d'Istria
- 1888 – 17 noiembrie, moare Dora d'Istria (Elena Ghica)

dovadă de oarecare superficialitate. Trebuie să raportăm opera la perioada în care a fost scrisă. Dora d'Istria a scris și publicat între 1855 și 1878 *Cercetarea istorică*, când scrierile literare erau la începuturile lor remarcabile. În unele domenii, Dora d'Istria a desfășurat o muncă de pionierat.

Conștientă de faptul că popoarele din Balcani erau puțin cunoscute în acea vreme, Dora d'Istria s-a străduit să ofere Europei Occidentale o imagine cât mai veridică și cuprinzătoare a lumii din această zonă. Istoria, poezia populară, problemele sociale, economice, politice, etnografice ale popoarelor din Balcani, dar, mai ales, ale românilor au constituit teme ale lucrărilor sale științifice și artistice.

În 1827, într-un ziar francez s-a scris despre români că sunt nenorociți și necunoscuți, că „nu au un poet mare, pentru a le buciurma în patru părți de lume vitejiile și nenorocirile lor” (2, p. 165). Dora d'Istria se adresează celor care deformează realitatea și susțin că românii, ca și celelalte popoare din Balcani, sunt condamnați la stagnare. „Eu am convingerea, spune ea, că noi trebuie să conversăm caracterul original și tendințele esențiale ale unei civilizații conforme cu organizațiunea noastră morală. Unul din principiile sale fundamentale, civilizația caută să-și modifice formele ca să se îmbine cu succes cu diferitele trebuințe ale popoarelor” (1, p. 92). Dora d'Istria își manifesta încrederea în posibilitatea românilor de a-și înscrie acțiunile pe direcția progresului social.

Întreaga sa operă referitoare la români este străbătută de patriotism. Dar, Dora d'Istria atrage atenția că patriotismul nu trebuie să fie exagerat, încât să ducă la xenofobie. „Dumnezeu să ne ferească de patriotismul orbit. Ideea de patrie trebuie să se împace cu ideea de omenire.

Nu viețuim în timpurile străvechi, când străin era sinonim cu dușman. Azi nu mai există popor ales al lui Dumnezeu și toate au slăbiciunile, defectele, viciile lor” (3, p. 55).

Concepția sa referitoare la istoria românilor este influențată de Școala Ardeleană. Asemenea reprezentanților acestei școli, Dora d'Istria susținea că dacii au fost nimiciți. În timpul vizitelor sale în Transilvania a fost mirată când a observat că oamenii seamănă cu dacii de pe Columna. Această situație a determinat-o să-și schimbe atitudinea, considerând că sunt necesare studii serioase cu privire la soarta dacilor. Era o mare admiratoare a comportamentului dacilor în timpul războaielor, arătând că: „Dacia a lăsat în istorie un nume îndestul de glorios ca fiii veteranilor lui Traian să fie mândri de valoarea dacilor, pe cât sunt francezii de izbânzile vechilor gali” (1, p. 92). Se caracteriza printr-un optimism generos, considerând că locuitorii Bucureștilor i se par atât de inteligenți, încât orice progres este realizabil în acea zonă.

Prin articole și studii, a colaborat la numeroase ziare și reviste ale timpului, precum: *Rivista Europea*, *Revue des Deux Monde*, *Revue Britannique*, *Revue Politique et Littéraire*, *International Review* (New York), *Independence hellenique* (Atena), *Omiros* (Smirna) etc.

În 1849, Elena Ghica s-a căsătorit cu un prinț rus și a ajuns la Sankt Petersburg. În cei câțiva ani petrecuți acolo, ideile sale liberale au intrat în contradicție cu politica oficială a Rusiei. De aceea, a fost sfătuită, de autorități, să părăsească țara. După această întâmplare a călătorit mult în Europa, stabilindu-se, din 1860, definitiv, în Italia.

Elena Ghica a lăsat, prin testament, întreaga sa avere din țară Primăriei Capitalei.

Opera Dorei d'Istria a fost comentată și apreciată de o serie de critici și scriitori din țară și străinătate. Creația Dorei d'Istria se înscrie în tendința generală de afirmare națională, atât pe plan intern, cât și în fața străinătății, manifestată de intelectualitatea română în a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Prof. univ. dr. Raisa RADU

Bibliografie

1. DATCU, I.	<i>Dora d'Istria și unitatea românilor. Memoriile secției de filologie, literatură și arte, Seria IV, tom X, București, Editura Academiei Române, 1988</i>
2. IONESCU-GION, G. I.	<i>Dora d'Istria în „Revista nouă”, nr. 5/15 mai 1889</i>
3. NICOLAESCU, I. M.	<i>Dora d'Istria în Cartea Românească, București, 1932</i>